

УДК 81.26:323.22

Максим Бадьорний

ЕВОЛЮЦІЯ МОВНИХ ПОЛІТИК У ТАЙВАНІ ТА СІНГАПУРІ

Стаття присвячена дослідженню еволюції мовного ландшафту на територіях Тайваню та Сінгапуру. Зокрема, простежуються основні історичні та політичні пертурбації, що вплинули на формування сучасного соціолінгвістичного середовища на території островів. Окрема увага приділена особливостям використання основних мов, поширених на Тайвані та Сінгапурі.

Ключові слова: Тайвань, Сінгапур, лінгвістичний ландшафт, мовна політика

Постановка проблеми. У сучасному світі проблематика міжкультурного та міжетнічного взаєморозуміння, що включає в себе аспекти мовної політики, залишається вкрай актуальною. Особливу загрозу становлять потенційні протиріччя, що виникають між відмінними лінгвістичними прошарками у межах однієї країни, зокрема, виключну роль у цьому контексті відіграє побудова ефективної державної мовної політики. Дослідження історичного та політичного досвіду на Тайвані та Сінгапурі, де міжкультурне спілкування не лише є необхідністю, але і одним з ключових факторів розвитку суспільства та державності, може сприяти поглибленню розуміння соціолінгвістичної динаміки в азійському регіоні та розвитку майбутніх стратегій управління лінгвістичним різноманіттям у сучасних мультикультурних суспільствах.

Метою статті є аналіз та порівняння розвитку лінгвістичних політик на територіях Тайваню і Сінгапуру для виявлення подібних та відмінних

тенденцій у використанні мов та їх ролі в суспільстві.

Аналіз актуальних публікацій та досліджень. Для дослідження даної проблематики автором були вивчені публікації зарубіжних авторів, включаючи китайських, європейських, американських та сінгапурських науковців. Для розгляду питання багатомовності Сінгапуру були проаналізовані роботи таких дослідників, як Черленг Лі та Чіу Фенг Фуа [5], Маркель Ечеверія Еханіз [6], Пітер Зімунд і Ліцзюнь Лі [9]. Окремо варто відзначити роботу Саравана Гопінатана [3], яка, незважаючи на публікацію у 1998 році, залишається відносно частково актуальною до нині. Щодо аналізу лінгвістичних пертурбацій та їх наслідків на Тайвані, варто відзначити роботи Алана Патена [1], Сяо Чуна [4] та Мін-Хсуан Ву [10]. Крім того, були використані публікації Департаменту статистики Міністерства торгівлі та промисловості Республіки Сінгапур [2] і Виконавчого юаня Республіки Китай [11].

Виклад основного матеріалу. Розташована між Східним та Південно-Китайським морями Республіка Китай є частково визнаною державою, що складається з 168 островів. На головному острові Тайвані проживає понад 23,8 мільйонів осіб. Більшість населення, близько 95 %, стверджує, що має ханське походження. З них більше 70 % є етнічними холо (нащадками вихідців з провінції Фуцзянь), 15-20 % – хакка (з Гуандуну та околиць Фуцзяні), понад 10 % – нащадками китайських мігрантів з материка (1945-49 рр.). Близько 2,5 % тайванців належать до австронезійських корінних народів. Найбільші з них – амі, пайван і атаял – складають понад 70 % корінного населення. Ще приблизно 2,5 % усього населення складають іноземні мігранти. Офіційною мовою на Тайвані є північнокитайська (гоюй), нею розмовляє близько 83,5 % тайванців. Більшість населення володіє холо (81,9 %), меншість

– хакка (6,6 %) та мовами тайванської австронезійської сім'ї (1,4 %) [11].

Республіка Сінгапур є острівною державою в морській Південно-Східній Азії, складається з одного головного острова (Сінгапур) та 62 супутніх островців. Населення країни становить близько 5,9 мільйонів осіб, з яких приблизно 3,6 мільйони (61,6 %) є громадянами країни, решта – іноземними студентами та працівниками. Основні етнічні групи включають: китайців (75,9 %), малайців (15 %), індійців (7,5 %) та інших (1,6 %). У країні визнані чотири офіційні мови: англійська (48,3 %), мандаринська (29,9 %) малайська (9,2 %) і тамільська (2,5 %) [2]. Разом з КНР та РК Сінгапуром є одним із трьох політичних утворень у світі, де китайська мова є офіційною.

Історично-політичний контекст. Протягом XVII-XIX століть на Тайвані відбувся перший етап активної мовної трансформації. Цей період співпав з епохою голландсько-іспанської колонізації та заснуванням династії Цін. Після маньчжурського завоювання Китаю у XVII столітті багато китайських мігрантів були змушені шукати притулок на Тайвані, який у той час знаходився під контролем голландців на півдні та іспанців на півночі. Після перемоги голландців у 1642 році, нова влада розпочала процес християнізації населення, основним інструментом поширення якої стали романізовані австронезійські мови. Як наслідок використання корінних мов розповсюдилося навіть у тогочасних документах. Наступним, хто витіснив голландців та зайняв острів у 1662 році, став генерал династії Мін Чжен Чен-гуна. За його правління акцент був зроблений на просуванні китайської мови та культури, шляхом побудови китайських шкіл, що призвело до поширення мови холо. У 1683 році війська генерала були розбиті, а острів інтегрований в імперію Цін. У 1885 році Китай перетворив Тайвань на

окрему провінцію та продовжив політику м'якої китаїзації корінних народів, проте на відміну від Чжен Чен-гуна утвердження нового мовного середовища відбувалося за рахунок класичної китайської мови.

Другий етап еволюції мовної політики на Тайвані відбувся у час японської колонізації (1895–1945). Після передачі острова під владу Токіо у 1895 р. з метою перетворення місцевого населення у лояльних підданих японського імператора було впроваджено політику активної японізації. На першому етапі цього процесу, з 1895 по 1919 рік, ставлення до китайських шкіл та мови залишалося відносно толерантним. Хоча японський уряд і заохочував місцеве населення віддавати дітей до японських державних шкіл, китайська продовжувала викладатися обов'язково. На другому етапі, з 1919 по 1937 рік, відбулася заборона приватних китайських шкіл, а китайська мова стала факультативним предметом. На третьому етапі (1937–1945 рік), китайські та інші місцеві мови були повністю заборонені. Японська політика завдала серйозної шкоди австронезійським та китайським народам, проте одночасно з цим вона призвела до формування нової острівної ідентичності серед колонізованих, які регулярно потерпали від дискримінації.

Третім етапом стала епоха правління Гоміньдану після його поразки від комуністів та втечі на Тайвань. Цей період характеризувався прибуттям на острів понад мільйона людей з усіх куточків Китаю та проведенням геноцидної політики щодо місцевого населення. Материкові та місцеві жителі були повністю сегреговані, а населення фактично перетворилося на дуалістичне суспільство. Водночас основна увага націоналістів була приділена формуванню спільної китайської ідентичності шляхом обмежень будь-яких проявів культурної різноманітності. Ця політика призвела до значного ослаблення місцевих мов та діалектів (деякі навіть зникли).

Після скасування воєнного стану у 1987 році на Тайвані розпочався новий процес мовної перебудови, який був супроводжений активною демократизацією країни та підтримкою місцевих мов і культур. Важливу роль у демократизації відіграв тодішній президент Лі Денг Хуей (1988–2000) та новостворена Партія демократичного прогресу (ДПП), яка активно сприяла політиці багатокультурності. Наприкінці XX століття змінилося і ставлення до англійської мови, навчання якою до середини 1990-х років було спрямоване переважно на вивчення граматики та тестів, що не завжди відповідало потребам часу. З посиленням глобальної інтеграції та економічного зростання острова англійська почала розглядатися як ключовий інструмент державного та суспільного розвитку. У зв'язку з цим влада (загалом ДПП) зосередилася на поширенні англійської мови, спочатку включивши її до загальнонаціональної початкової освіти у 2001 році, а згодом у 2017 році затвердивши ініціативу «Двомовної нації 2030», що передбачає впровадження англійської як другої офіційної мови до 2030 року.

На відміну від Тайваню, історія формування мовної політики у Сінгапурі сягає відносно недавнього періоду. Коли майбутнє місто-держава було засноване британським колонізатором Стенфордом Рафлзом у 1819 році, воно складалося з невеликого рибальського села. Згодом, у 1867–1942 роках, Сінгапур став частиною колективу малайських штатів і швидко був трансформований у важливий торговельний порт. Різноманіття народів із різних куточків Азії, які прибули до Сінгапуру у цей період, призвело до формування ситуації багатомовності на острові. Однак справжні зміни відбулися під керівництвом прем'єр-міністра Лі Куан Ю (1959–1990) після проголошення незалежності у 1965 році. Відповідно до Акту 1965 року, уряд приймав концепцію

багатомовності, згідно з якою малайська, мандаринська, тамільська та англійська ставали офіційними мовами країни, тобто були визнані "рідними мовами" для китайської, малайської та індійської громад. Таким чином, внутрішньо етнічні відмінності між китайцями, малайцями та індійцями були радикально зменшені шляхом встановлення єдиної мови для кожної з груп. Тим не менш, уряд Сінгапуру зіткнувся з очевидною проблемою. Хоча культурна різноманітність мала свої переваги, вона також ускладнювала комунікативну інтеграцію, перешкоджаючи розвитку країни, саме тому офіційний статус був наданий і англійській мові як національно об'єднуючій, що загалом узгоджувалося зі стратегією економічного і технологічного розвитку країни. Незважаючи на свідомо англомовну політику уряду, поширення англійської на думку влади мало і низку негативних наслідків, включаючи «вестернізацію» способу життя, тобто поширення ідей зловживання наркотиками, сексуальної вільності та політичного лібералізму. Для зміцнення культурних традицій у 1966 році була запроваджена політика двомовності, проте через велике навантаження для учнів, вона не призвела до бажаного успіху.

Мовні настрої. На обох островах вищий соціальний статус асоціюється з англійською мовою, яка згідно з останніми тенденціями стає усе більш загально вживаною як на Тайвані [8] так і у Сінгапурі [2]. Китайська мова на Тайвані вважається маркером солідарності суспільства, китайські ж діалекти та астронезійські мови використовуються, щоб продемонструвати особливу етнічну ідентичність та підтримку традиційних культурних цінностей. У Сінгапурі використання китайської мови (особливо її діалектів), подібно до малайської і тамільської, також асоціюється з традиціями та культурою. Щодо політичних стереотипів, то на Тайвані носії

мандаринської мови частіше асоціюються з Гоміньданом, тоді як носії тайванських діалектів китайської чи корінних мов – з ДПП. У Сінгапурі політичні стереотипи не так суттєво залежать від мови. Щодо особливостей використання, то у Сінгапурі англійську та мандаринську можна набагато частіше почути у контексті роботи та публічної взаємодії. Водночас китайські діалекти, малайська і тамільська, переважно використовуються у родинному оточенні. На Тайвані спостерігається тенденція до збільшення домінування китайської мови в більшості сфер, китайські діалекти та корінні мови загалом використовуються у родинному оточенні [6; 7].

Висновок. Аналізуючи розвиток мовних політик на Тайвані та в Сінгапурі, можна зробити кілька висновків. По-перше, країни мають різноманітний історичний досвід у формуванні лінгвістичного середовища на їхніх територіях. Тайвань часто знаходився під контролем різних політичних режимів, кожен з яких втілював власні мовні стратегії, переважно протилежні один одному. Більшість з підходів мала репресивний характер. Розвиток мовної політики на території Сінгапуру був більш стабільним, оскільки основні зміни відбувалися після проголошення незалежності і мали консенсусний характер. По-друге, населення обох територій розглядає мовне питання у контексті суспільного, культурного та політичного розвитку: процеси, пов'язані зі змінами мовного середовища, стали одним із найважливіших факторів у формуванні та реформуванні держав. По-третє, незважаючи на значні відмінності, ми можемо констатувати наявність спільної загальнонаціональної політичної тенденції на підтримку багатомовності та культурної різноманітності в обох країнах. По-четверте, на обох територіях спостерігається подібне розуміння важливості розвитку англомовної

політики. Сінгапур з моменту незалежності активно впроваджував стратегію англомовності, на Тайвані цей підхід тільки набирає популярності. По-п'яте, серед населення обох островів простежується спільні патерни щодо використання англійської мови як маркеру розвитку та високого соціального статусу, водночас інші мови переважно відносяться до ідеї збереження традицій та етнічної ідентичності. У цілому сучасні політичні системи, що знаходяться на Тайвані та Сінгапурі, незважаючи на історичні та політичні відмінності, змогли однаково успішно розробити ефективні лінгвістичні стратегії та зробили вагомі кроки у підтримці багатокультурності та мовної різноманітності, що мінімізували можливість міжетнічних конфліктів, водночас приділивши значну частину уваги розвитку інтеграції та співпраці, розвиваючи політику англомовності.

Список літератури:

1. Allan Patten. Social Justice and Language Policy in Taiwan. Princeton University, 2017. URL: <https://apatten.scholar.princeton.edu/document/14> (дата звернення: 12.05.2024)
2. Department of Statistics, Ministry of Trade & Industry, Republic of Singapore. *Census of Population 2020 Statistical Release 1: Demographic Characteristics, Education, Language and Religion*. 2021. URL: https://www.singstat.gov.sg/publications/reference/cop2020/cop2020-wsr1/census20_stat_release1 (дата звернення: 12.05.2024)
3. Gopinathan S. Language, Society and Education in Singapore: Issues and Trends. *Times Academic Press*, 1998. URL: http://books.google.ie/books?id=tDFFPgAACAAJ&dq=Language,+Society+and+Education+in+Singapore:+Issues+and+Trends&hl=&cd=4&source=gb_s_api (дата звернення: 12.05.2024)
4. HsiaoChun Lin. Multilingual students' language use, identities and attitudes in Taiwan. 2021. URL: <https://addi.ehu.es/handle/10810/55552> (дата звернення: 12.05.2024)
5. Lee, Ch., Phua, Ch.. Singapore bilingual education: One policy, many interpretations. *Journal of Asian Pacific Communication*. 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/344623274_Singapore_bilingual_education_One_policy_many_interpretations (дата звернення: 12.05.2024)
6. Markel Echeverria Echaniz. *English as a Contact Language: Singapore English*. 2017. URL: <https://addi.ehu.es/handle/10810/21255> (дата звернення: 12.05.2024)
7. Nig, P. Language Planning in Action: Singapore's Multilingual and Bilingual Policy. *Ritsumeikan Journal of Asia Pacific Studies*. 2011. Vol. 30. Is. 1-12. URL: https://www.researchgate.net/publication/309494304_Language_Planning_in_Action_Singapore's_Multilingual_and_Bilingual_Policy (дата звернення: 12.05.2024)
8. National Statistics Bureau of Republic of China (Taiwan). *Population and Housing Census*. 2020. URL: <https://eng.stat.gov.tw/cl.aspx?n=239> (дата звернення: 12.05.2024)
9. Siemund, P., & Li, L. *Multilingualism and Language Policy in Singapore*. 2020. URL: https://www.academia.edu/41346112/Multilingualism_and_language_policy_in_Singapore?email_work_card=view-paper (дата звернення: 12.05.2024)
10. Wu, M. H. Language planning and policy in Taiwan. *Language Problems & Language Planning*. 2011. URL: https://www.researchgate.net/publication/233615218_Language_planning_and_policy_in_Taiwan_Past_present_and_future (дата звернення: 12.05.2024)

11. Executive Yuan, Republic of China (Taiwan). 2016. *The Republic of China Yearbook 2016*. URL: https://issuu.com/eyroc/docs/the_republic_of_china_yearbook_2016 (дата звернення: 12.05.2024)

Badornyi M. O. – student of the Faculty of International Relations, Political Science, and Sociology of the Odesa I. I. Mechnikov National University.

THE EVOLUTION OF LANGUAGE POLICIES IN TAIWAN AND SINGAPORE

The article analyses the evolution of language policies in Taiwan and Singapore to highlight the main similarities and differences between the two Asian countries. The work also aims to deepen the understanding of the evolution of the language environment on the islands and highlight the main historical and political factors of influence. Particular attention is paid to analyzing the current sociolinguistic situation, considering modern state entities' cultural and political specifics. The results of the study help to better understand the context of contemporary language policies on the islands and their relationship to national identity in these regions.

Keywords: Taiwan, Singapore, linguistic landscape, language policy

*Рекомендовано до друку –
викл. Шевченко Ю. Г.*

Стаття надійшла в редакцію 04.05.2024 р.